

La Patum de Berga, Patrimoni de la Humanitat

ALBERT RUMBO

El 25 de novembre de 2005, un jurat internacional reunit a la seu de la Unesco a París feia pública la llista de formes d'expressió cultural que esdevenien Obres Mestres del Patrimoni Oral i Immaterial de la Humanitat. Entre les 43 escollides, hi figurava la Patum de Berga, primera manifestació po-

pular a obtenir aquest reconeixement a Catalunya i segona a tot l'Estat espanyol després del Misteri d'Elx. Fins avui, només noranta formes d'expressió cultural d'arreu del món formen part d'aquest reduït i selecte grup.

En el dossier que sobre la Patum es va presentar davant la Unesco es va donar una atenció especial al pla d'acció de la festa durant els propers anys i a la justificació, l'apartat on s'exposen els elements que en fan, de la celebració, una manifestació mereixedora d'obtenir el reconeixement com a Patrimoni de la Humanitat. Així doncs, en aquest dossier es va incidir molt en el fet que la Patum és l'única celebració derivada de les antigues representacions que desfilaven a les processons del Corpus medieval i que acabaren conformant les Bullícies del Santíssim Sagrament que s'ha conservat arreu del món, la qual cosa la converteix en singular, única i original. Això significa que enlloc més no es pot trobar una manifestació tradicional amb les mateixes característiques que la nostra festa màxima. No és que la Patum sigui millor ni pitjor que cap altra celebració, sinó simplement que és diferent, única i incomparable.

També es va remarcar el fet que a través de la Patum la ciutat de Berga ha mantingut tots aquests elements tradicionals des de molt antic, i que la celebració ha tingut la capacitat d'anar-se adaptant, gradualment, al pas del temps, modernitzant-se i actualitzant-se, alhora que ha mantingut l'essència de la qual fou dotada en els seus orígens.

Evidentment, són molts i molt diversos els trets remarcables d'una celebració amb més de 600 anys d'història com és la Patum, més si tenim en compte que, com ja hem comentat, la Patum per ella mateixa ja és un fet remarcable i excepcional. No obstant, però, es va procurar incidir en aquells més originals i notables, parant una atenció especial a l'antiguitat de la festa i els seus elements, a la continuïtat de la tradició, als elements únics i singulars que donen caràcter a la celebració (especialment el marc natural, al factor humà de la participació, a la Guita, als Plens i al Tirabol) i la concepció festiva mantinguda al llarg dels segles.

La resolució de la Unesco en la qual es reconeix la Patum com a Obra Mestra del Patrimoni Oral i Immaterial de la Humanitat suposa, per a la nostra festa, un element més per mantenir l'essència de la celebració, ja que la mateixa Unesco ha esdevingut una protectora directa d'aquesta forma d'expressió cultural. Això, però, no vol dir que sigui la Unesco qui regeixi el funcionament de la Patum, sinó que l'organisme internacional només té potestat per aconsellar, ja que la Patum continuarà essent organitzada i gestionada pels mateixos berguedans.

Cal remarcar també —perquè és un tema del qual se n'ha parlat força— que un dels elements que més pretén preservar i evitar la Unesco és, precisament, l'explotació turística per tal que la celebració mantingui al màxim la seva forma i concepció tradicionals i no es desvirtui. Això, però, tampoc vol dir que no es pugui fer difusió turística de la festa, sinó que cal procurar que el turisme no la malmeti ni la transformi.

Segurament, molta gent es pregunta què passarà a partir d'ara. En principi, quant a la Patum com a tal, a partir d'ara ha de passar el mateix que sempre, és a dir, el que hem de fer a partir d'ara amb la Patum és el mateix que els nostres avantpassats han fet durant més de 600 anys: mantenir-la, preservar-la i llegar-la als nostres descendents. El que hem de fer ara és continuar la tradició i cada any, quan arribi Corpus, fer Patum. El reconeixement obtingut no implica cap tipus de modificació a la celebració, la qual cosa no vol dir que la festa no pugui anar-se modificant i adaptant als temps que li toqui viure; al contrari, la Patum ha de continuar actualitzant-se com ha fet sempre, però mantenint l'esperit i l'essència que l'han mantingut viva durant més de sis segles. El què cal evitar és la tergiversació, la manipulació i la transformació que li puguin arribar a fer perdre el caràcter. I en aquest sentit, el reconeixement de la Unesco ha d'ajudar, encara més si és possible, a mantenir aquesta fidelitat als seus orígens, a la seva història i a la seva tradició.

Després de l'obtenció del reconeixement, però, la feina no s'ha acabat, sinó que davant nostre s'han obert noves expectatives, i es pot certificar que la tasca tot just comença ara. Assegurar la preservació i continuïtat de la celebració, el manteniment de la tradició o la convenientment i necessària modernització de la festa, a la vegada que és manté la seva essència, són alguns dels reptes que la ciutat de Berga ha d'assumir de cara al futur. Tot plegat sense oblidar la plasmació efectiva d'una infraestructura cultural —la Casa-Museu de la Patum— destinada a donar a conèixer i explicar la festa, i que pugui esdevenir pol d'atracció turística els 360 dies que no se celebra la Patum. Així doncs, resten per dur a terme moltes iniciatives i actuacions de diversa índole per la Patum, però la més bàsica, l'única que resulta imprescindible és que, any rere any, els berguedans repetim el miracle anual de la Patum que ens entronca directament amb els nostres avantpassats i esdevé punt de contacte amb els nostres descendents. I això, per suposat, ho farem havent obtingut el reconeixement com a Obra Mestra del Patrimoni Oral i Immaterial de la Humanitat com ho hem vingut fent, sense aquest guardó, durant sis segles.

115

OPINIÓ